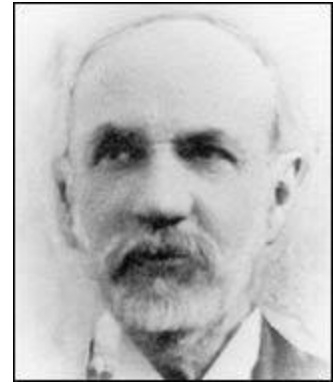

Λεονάρδος Βασίλειος (1857-1930)

Σύμβουλος (1900-1915, 1916-1927), έφορος της Εταιρείας (1884) και του δημοσίου (1885-1929), τμηματάρχης του Αρχαιολογικού Τμήματος του Υπουργείου Παιδείας (1911-1914) και διευθυντής του Επιγραφικού Μουσείου (1896-1911, 1914-1929).

Γεννήθηκε στον Πύργο της Ηλείας, η καταγωγή του όμως ήταν από τη Δημητσάνα. Πατέρας του ήταν ο Ιωάννης Λεονάρδος, ταχυδρομικός επιστάτης και μητέρα του η Σοφία το γένος Καστόρχη. Στη Δημητσάνα φοίτησε στο Δημοτικό και το Ελληνικό σχολείο. Κατά το διάστημα 1870-1874 φοίτησε στο Α΄ Γυμνάσιο Αθήνας. Στο Πανεπιστήμιο γράφτηκε το 1874 και ως το 1879 σπούδασε ιατρική. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του εργαζόταν και ως υπάλληλος της Γενικής Διευθύνσεως των Ταχυδρομείων, θέση που διατήρησε ως το 1877. Αφού πήρε το δίπλωμα της ιατρικής, πήγε στη Βιέννη όπου επί τέσσερα χρόνια σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο. Το 1883 επέστρεψε στην Αθήνα και στις 26 Ιανουαρίου 1884 διορίστηκε πάλι στη Γενική Διεύθυνση Ταχυδρομείων ως βοηθός πρώτης τάξεως, θέση από την οποία παραιτήθηκε τον Μάιο της ίδιας χρονιάς για να αναλάβει υπηρεσία στην Εταιρεία ως έφορος. Τον Ιούνιο του 1885 διορίστηκε έφορος του δημοσίου στην περιφέρεια Φθιώτιδος και Φωκίδος (1886), από όπου μετατέθηκε στην Ολυμπία το επόμενο έτος σε αντικατάσταση του Κ. Δημητριάδη, ο οποίος είχε τοποθετηθεί στις Κυκλάδες. Το 1896 μετατέθηκε στην Αθήνα ως έφορος της Συλλογής των Επιγραφών του Εθνικού Μουσείου. Το 1894 έγινε διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Ερλάγγης με την πραγματεία «Κριτικά και ερμηνευτικά εις τον Πλουτάρχου Ερωτικών», που τυπώθηκε στην Αθήνα τον ίδιο χρόνο στα αρχαία ελληνικά. Κατά το διάστημα 1911-1914 υπηρέτησε ως τμηματάρχης του Αρχαιολογικού Τμήματος του Υπουργείου Παιδείας, θέση στην οποία τον διαδέχτηκε ο Κουρουνιώτης, έτσι ο Λεονάρδος επανήλθε στο Επιγραφικό Μουσείο, όπου παρέμεινε ως την αποχώρησή του από την Υπηρεσία.

Ο Λεονάρδος διεξήγαγε ανασκαφές στη Βαρβάσινα της Ηλείας (1888), στη Βάχλια και τη Δίβριτσα της Αρκαδίας (1891) και στη Λυκόσουρα, όπου αποκάλυψε το ιερό της Δεσποίνης (1895, 1896). Η σπουδαιότερη ανασκαφή του όμως ήταν του ιερού του Αμφιαρείου, κοντά στον Ωρωπό, την οποία άρχισε το 1884 με τον Φιντικλή και συνέχισε ως τον θάνατό του (1884-1887, 1890, 1896, 1903-1904, 1906-1907, 1909, 1913, 1916, 1921-1929). Αποκάλυψε ολόκληρο το ιερό και την κατοικίδιο συνοικία και βρήκε πλήθος ευρημάτων τα οποία με συντομία δημοσίευσε. Εκείνο όμως που τον απασχόλησε ιδιαίτερα και στη μελέτη του οποίου διέπρεψε ήταν οι επιγραφές του ιερού, τις οποίες δημοσίευσε με υποδειγματικό τρόπο και με σχόλια που και σήμερα κρατούν ακέραιη την αξία τους. Με τη μελέτη του Αμφιαρείου διαμόρφωσε την επιστημονική του μέθοδο. Οι μελέτες του, εκείνες μάλιστα που δημοσίευσε μετά το 1917, αποτελούν θησαυρούς επιστημονικών και επιγραφικών γνώσεων, είναι όμως και δοκιμασία για εκείνους που δεν γνωρίζουν καλά τα αρχαία και τα νέα ελληνικά και κυρίως την επιγραφική. Τα κείμενά του, στρυφνά και θεληματικά δυσνόητα, είναι γραμμένα σε γλώσσα αρχαϊστική, όπου είναι φανερό η θήρα των ασυνήθιστων λέξεων και η τάση της συμπύκνωσης με την άκρα αφαίρεση στην έκφραση και τούτο σε μian εποχή που η νέα ελληνική είχε ήδη απελευθερωθεί

από τα δεσμά του αρχαϊσμού. Δείγμα των απολιθωμένων γλωσσικών αντιλήψεων του Λεονάρδου, και τούτο δεν πρέπει να θεωρηθεί ως αντίφαση, είναι πως έκανε απόπειρα καταργήσεως της ψιλής (ΑΕ 1913, 237), προσπάθεια που όμως εγκατέλειψε έπειτα από τη σφοδρότατη αντίδραση του Μιστριώτη, ο οποίος μιλώντας στο Συμβούλιο της Εταιρείας για την καινοτομία του Λεονάρδου ως επιμελητού της Αρχαιολογικής Εφημερίδος είπε πως «εν τη επικεφαλίδι των διατριβών του τελευταίου τόμου της Αρχαιολογικής Εφημερίδος δεν υπάρχει το ψιλόν πνεύμα. Τη αληθεία δεν επίστευσα τους οφθαλμούς μου, διότι ανήρ, όστις είναι και ελληνιστής άριστος και φιλόπατρις, ηθέλησε να ποιήση αρχήν ήτις ηδύνατο να εκκληφθή ως πρώτον βήμα χωρισμού της αρχαίας και της νεωτέρας γλώσσης. Βεβαίως η διαφορά ήν ηθέλησε να εφαρμόση είναι μικρά, αλλ' εάν σπουδαιότατον επιστημονικόν περιοδικόν καθιερώση και μικράν διαφοράν, άλλοι χυδαίζοντες θέλουσιν προβή εις ολοσχερή κατάλυσιν των πνευμάτων και των τόνων. Διά ταύτα προτείνω εις το Συμβούλιον, ίνα απαγορευθή εν τω μέλλοντι η κατάλυσις του ψιλού πνεύματος». Ο Λεονάρδος αντέδρασε σε όσα είπε ο Μιστριώτης, ο οποίος δεν θέλησε να δώσει συνέχεια στην «αντεθνικήν» πράξη και για τη φιλία που αισθανόταν προς τον Λεονάρδο και προς τον θείο του Ευθύμιο Καστόρχη. Αξιοσημείωτο είναι πως ο Λεονάρδος παραιτήθηκε από το αξίωμα του συμβούλου της Εταιρείας (16 Ιουλίου 1914) και του μέλους της δημοσιευτικής επιτροπείας με γράμμα του στο οποίο έλειπε η ψιλή. Παρ' όλα αυτά όμως ως διευθυντής της Αρχαιολογικής Εφημερίδος καθόρισε ότι οι μελέτες που δημοσιεύονταν σ' αυτήν έπρεπε να είναι εν γλώση καθαρευούση τε και ευπρεπεί συντεταγμένα. Η σχολαστική απασχόληση του Λεονάρδου με τη λεξιθηρία τον εμπόδιζε, παρά τις τεράστιες γνώσεις του και τον χρόνο που διέθετε, να δώσει για το Αμφιάρειον συνθετικό έργο και συνολική δημοσίευση, κάτι που μόνο ο ανασκαφέας μπορεί να κάνει σωστά, όπως όλοι γνωρίζουμε, έτσι είμαστε υποχρεωμένοι να βασιζόμαστε στις σύντομες εκθέσεις του που δεν είναι επαρκείς.

Είναι πολλοί οι όροι που εισήγαγε ο Λεονάρδος στην αρχαιολογία, στην καθαρεύουσα βέβαια, όπως η ονομασία κούρος που μεταχειρίστηκε αυτός πρώτος, προσωρινά όπως τόνισε: επιτραπήτω μέχρι της οριστικής διακρίσεως και ονομασίας των εν λόγω αγαλμάτων να καλόμεν αυτά συντομίας χάριν κούρους. Δικός του επίσης είναι ο όρος μοχλοβόθριον για τη λοσταριά των μαρμαράδων. Του άρεσε να παραφράζει εκφράσεις των αρχαίων, όπως π.χ. το ομαλώς ανώμαλον του Αριστοτέλους (Ποιητ. 1454α) σε κάποια περιγραφή κτιρίου.

Τις επιγραφές του ιερού φρόντισε να δημοσιεύσει χωρίς καθυστέρηση και πρόσφερε στον Lolling κάθε ευκολία στη μελέτη εκείνων που ο ίδιος δεν είχε τον χρόνο να παρουσιάσει. Έτσι πολλές επιγραφές του Ωρωπού εμφανίζονται από τον Dittenberger στο Corpus για πρώτη φορά ενώ είχαν βρεθεί στην ανασκαφή. Με μεθοδικότητα παρασκεύαζε ως την ημέρα του θανάτου του τη δημοσίευση των ανέκδοτων επιγραφών του ιερού. Περνούσε τα καλοκαίρια του στο Αμφιάρειον σκάβοντας και μελετώντας τις επιγραφές του και υποδεχόταν με ιδιαίτερη ευγένεια τους φιλόρχαιους που επισκέπτονταν, πεζοπόροι, το ιερό. Δεν παρέλειπε επίσης να δίνει τη βοήθειά του σε όποιον τη ζητούσε.

Ως διευθυντής του Επιγραφικού Μουσείου εργάστηκε με μεθοδικότητα στην κατάταξη των επιγραφών σύμφωνα με την τάξη που βρίσκονται δημοσιευμένες στο Corpus.

Στην Εταιρεία ο Λεονάρδος πρόσφερε με αφοσίωση μεγάλες υπηρεσίες ως σύμβουλος και μέλος της επιστημονικής επιτροπής της ΑΕ. Με τη γνώση των ελληνικών και της αρχαιολογίας που είχε, φρόντιζε για την άφογη επιστημονική εμφάνιση του περιοδικού και τούτο είναι εμφανές στους τόμους που επιμελήθηκε.